

0-meting bekendheid plannen rondom hoger onderwijs

Een onderzoek onder scholieren
en studenten in opdracht van
het Ministerie van OCW

Uitgevoerd door: Intomart GfK bv

Projectnummer: 28487

Datum: 20/02/2012

© Auteursrecht voorbehouden

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de hiervoor genoemde instanties.

INHOUD

	Pagina
Hoofdstuk Management summary	4
Hoofdstuk 1. Inleiding	6
1.1 Doel van het onderzoek	6
1.2 Onderzoeksopzet	6
1.3 Leeswijzer	6
Hoofdstuk 2. Profielschets van de doelgroepen van het onderzoek	7
2.1 Scholieren	7
2.2 Studenten	7
Hoofdstuk 3. Bekendheid van de plannen	8
3.1 Spontane bekendheid	8
3.2 Geholpen bekendheid	9
Hoofdstuk 4. Informatiebronnen	11
4.1 Informatiebronnen	11
4.2 Gewenste informatiebronnen	13
4.3 Gebruik middelen DUO	15
4.4 Voorkeursmoment voor informatieverstrekking	16

BIJLAGE:

1. Onderzoeksverantwoording

Management summary

In opdracht van het Ministerie van OCW voert Intomart GfK een onderzoek uit naar de bekendheid van een aantal voorgestelde en een aantal vastgestelde maatregelen voor het hoger onderwijs. Het veldwerk van de 0-meting, waarover dit rapport handelt, was online, duurde een week en vond plaats van 28 november tot en met 5 december 2011. Aan het onderzoek deden scholieren van de eindexamenklassen HAVO en VWO mee en studenten HBO en WO.

Het kabinet wil dit jaar een aantal wijzigingen doorvoeren die van invloed zijn op de situatie van studenten. Zo krijgt de langstudeermaatregel effect, en is het de bedoeling dat per 1 september het sociaal leenstelsel in de masterfase wordt ingevoerd. Om de communicatie-inspanningen rond deze veranderingen optimaal te kunnen inrichten, wil het Ministerie van OCW weten wat studenten op dit moment al weten van de maatregelen. Deze meting is een 0-meting die is gehouden zonder dat er extra communicatie-inspanningen zijn verricht.

Bekendheid maatregelen

- De meeste WO-studenten hebben gehoord over de maatregelen die het kabinet voor studenten wil invoeren.
- Veruit de meeste WO-studenten kennen de langstudeerdersmaatregel en weten wat dit inhoudt.
- De andere maatregelen zijn minder bekend, maar toch weet een substantieel deel wel wat van de maatregelen.
- De optie dat aankomende studenten een studiekeuzegesprek kunnen aanvragen bij de instelling van hun vervolgopleiding is onder havisten beter bekend dan onder vwo'ers.
- WO-studenten lopen voor op HBO-studenten in hun kennis over de maatregelen.

Tabel 1 Geholpen bekendheid met de nieuwe regels¹

Nieuwe regels	Scholier		Student	
	HAVO	VWO	HBO	WO
Langstudeerdersmaatregel	51%	80%	83%	94%
Tweede studie	33%	47%	62%	82%
Sociaal leenstelsel	21%	35%	41%	63%
OV-Recht	40%	38%	49%	46%
Studiekeuzegesprek	44%	29%	-	-

¹ Weergegeven in de tabel: percentage 'ben ik mee bekend, ik weet wat dit inhoudt en ik weet wat dit voor mijzelf betekent' + percentage 'ben ik mee bekend, ik weet wat dit inhoudt'.

Informatiebronnen

- Voor studenten en scholieren geldt dat ze op dit moment hun informatie vooral via de media en van andere mensen hebben.
- Meer dan de helft van de WO-studenten zijn al zelf op zoek gegaan naar informatie, onder HBO-studenten is dat ongeveer een derde en onder scholieren 12 tot 18 procent.
- Als studenten zelf zoeken, zoeken ze via google, zoeken ze op de websites van DUO en de eigen instelling

Informatiebehoefte

- Studenten worden het liefst geïnformeerd in een brief van DUO waarin staat wat er voor hen zelf verandert. Vlak daarachter op de tweede plaats staat de instelling als informatiebron.
- Scholieren worden het liefst geïnformeerd door de school waar ze nu op zitten of (in tweede instantie) door de instelling waar ze willen gaan studeren.
- Ook scholieren willen vooral graag weten wat de veranderingen voor hen zelf zullen betekenen.

1. Inleiding

Op 19 januari 2012 is het wetsvoorstel "Studeren is investeren" naar de Tweede Kamer gestuurd. Als het wetsvoorstel door de Tweede en vervolgens door de Eerste Kamer wordt aangenomen, gaat de wet per september 2012 gelden. Het is daarom van belang om nu al te onderzoeken in hoeverre studenten en scholieren op de hoogte zijn van de plannen, zodat zichtbaar wordt welke communicatie-inspanningen nodig zijn om studenten en scholieren op tijd op de hoogte te stellen en welke inspanningen succesvol zijn geweest. Dit rapport is een verslag van de 0-meting. Later volgen nog een tussen- en een 1-meting, waarmee de voortgang van de communicatie gemonitord wordt.

1.1 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is:

- achterhalen in welke mate de plannen bekend zijn onder (aankomende) studenten;
- monitoren hoe de bekendheid zich in de komende tijd ontwikkelt, met behulp van herhaalmetingen.

1.2 Onderzoekopzet

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn vier doelgroepen bij het onderzoek betrokken:

- Eindexamenleerlingen HAVO;
- Eindexamenleerlingen VWO;
- Studenten HBO;
- Studenten WO.

De vragenlijst werd online ingevuld. Het veldwerk duurde een week en vond plaats van 28 november tot en met 5 december 2011. In totaal deden er 701 (aankomende) studenten mee aan het onderzoek. In de bijlage is een uitgebreide onderzoeksverantwoording opgenomen.

1.3 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken behandelen wij de volgende onderwerpen.

- In hoofdstuk 2 geven wij een profielschets van de doelgroepen van het onderzoek aan de hand van een beschrijving van enkele achtergrondkenmerken;
- In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de huidige stand van zaken wat betreft de bekendheid van de nieuwe regels;
- Hoofdstuk 4 behandelt de gebruikte en gewenste informatiebronnen;
- In hoofdstuk 5 sluiten we af met de conclusies.

In de bijlage zijn een uitgebreide onderzoeksverantwoording en de vragenlijst opgenomen.

Bij vragen waarbij de (aankomende) studenten meerdere antwoorden konden geven, kunnen de percentages van de antwoorden opgeteld boven de 100% komen.

2. Profielschets van de doelgroepen van het onderzoek

In dit hoofdstuk geven we een profielschets van de eindexamenleerlingen en studenten die aan het onderzoek hebben deelgenomen.

2.1 Scholieren

De scholieren die aan het onderzoek hebben meegedaan zitten in hun eindexamenjaar. Ze zitten in 5 HAVO of 6 VWO en zijn 16, 17 of 18 jaar.

Een overgroot deel van de eindexamenleerlingen verwacht volgend studiejaar te gaan studeren aan een MBO, hogeschool of universiteit (HAVO: 83%, VWO: 81%). Verder stroomt 4 procent van de HAVO-scholieren naar verwachting door naar het VWO. Van de VWO-leerlingen heeft 14 procent plannen om volgend studiejaar wat anders te gaan doen en daarna te gaan studeren. Slechts 1 procent van de scholieren verwacht komend schooljaar het eindexamen te moeten herkansen.

2.2 Studenten

De studenten van het onderzoek studeren aan een HBO-instelling of een universiteit. Wij hebben een maximale leeftijd van 30 gehanteerd voor het onderzoek, omdat niet alle studenten die ouder zijn dan 30 recht hebben op studiefinanciering.

Nagenoeg alle studenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek volgen hun opleiding in voltijd (deeltijd: HBO: 2%, WO: 1%). Nagenoeg alle HBO-studenten volgen een bachelor, van de WO-studenten volgt circa 3 op de 10 een master (master: HBO: 3%, WO: 29%).

In de steekproef zitten studenten van alle grote hogescholen en universiteiten van Nederland.

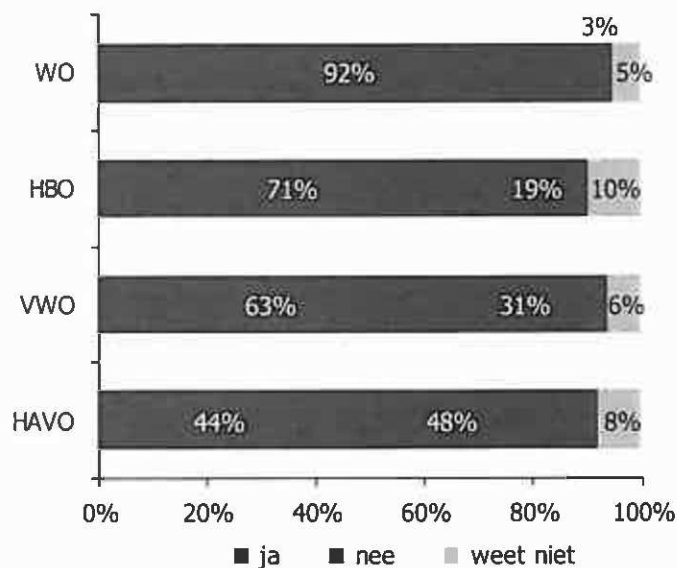
3. Bekendheid van de plannen

In dit hoofdstuk geven we per onderwijsniveau een overzicht van de bekendheid van plannen rondom hoger onderwijs.

3.1 Spontane bekendheid

Veel studenten en een deel van de scholieren zegt iets gehoord, gezien of gelezen te hebben over maatregelen die het kabinet komend collegejaar voor studenten wil invoeren. In figuur 3.1 geven we hier een overzicht van per onderwijstype.

Figuur 3.1 Heb je iets gehoord, gezien of gelezen over maatregelen die het kabinet komend collegejaar voor studenten wil invoeren?

Universitaire studenten zeggen veruit het vaakst iets gehoord, gezien of gelezen te hebben: 92% heeft iets gehoord, gelezen of gezien. Onder hbo'ers is dat percentage lager (71%). Van de scholieren heeft 63% van de VWO-ers iets gehoord en 44% van de havisten.

Vervolgens hebben we door middel van een open vraag achterhaald wat de scholieren en studenten hebben gehoord, gezien of gelezen. De resultaten staan in figuur 3.2 op de volgende pagina.

Figuur 3.2 Wat heb je gehoord, gelezen of gezien? Kun je hieronder omschrijven wat je weet? (open vraag aan iedereen die aangaf iets gehoord, gezien of gelezen te hebben. de antwoorden zijn gecodeerd naar onderstaande categorieën)

	Scholier		Student	
	HAVO	VWO	HBO	WO
langstudeerdersmaatregel	15%	62%	77%	86%
instellingscollegegeld voor tweede studie	12%	9%	11%	16%
sociaal leenstelsel in de masterfase	6%	12%	6%	27%
bepanking OV-recht	0%	3%	2%	9%
studiekeuzegesprek	0%	0%	1%	0%
andere antwoorden	58%	47%	37%	35%
weet niet	15%	3%	3%	1%

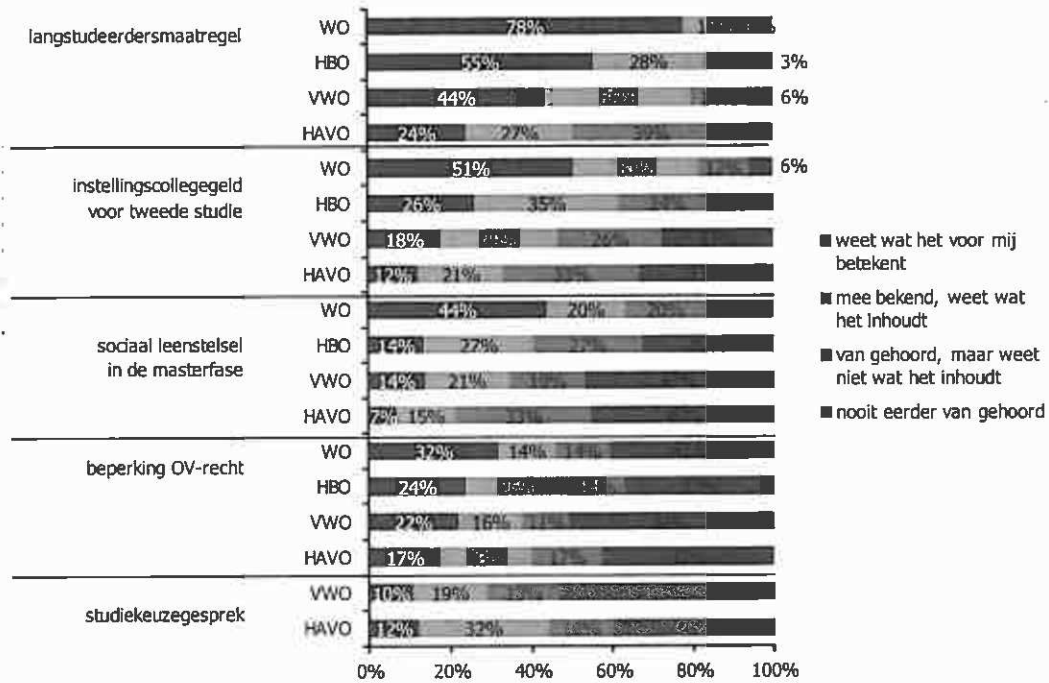
HAVO leerlingen weten bijna geen enkele maatregel op te noemen. Zij geven veel andere antwoorden, die gaan er vaak over dat er strengere eindexameneisen komen zoals dat je "*voor Nederlands en wiskunde nog maar één vijf mag staan*". VWO scholieren hebben iets vernomen over consequenties in het geval van studievertraging, in de vorm van een langstudeerdersboete. Geen van de scholieren meldt spontaan dat zij voortaan recht hebben op een studiekeuzegesprek met de onderwijsinstelling van hun vervolgopleiding.

Studenten zijn in grote mate bekend met de langstudeerdersmaatregel. De andere maatregelen zijn veel minder bekend.

3.2 Geholpen bekendheid

Na de meting van spontane bekendheid, hebben we de scholieren en studenten ook gevraagd in welke mate zij bekend zijn met de vier belangrijkste maatregelen uit de plannen rondom het hoger onderwijs. Aan scholieren is bovendien een extra maatregel voorgelegd, de mogelijkheid om in een persoonlijk gesprek kennis te maken met de hogeschool of universiteit om te kijken of de opleiding en de aankomend student bij elkaar passen, het studiekeuzegesprek. Deze regel is niet aan studenten voorgelegd, omdat die voor hen niet relevant is.

Figuur 3.3 In hoeverre ben je bekend met de onderstaande maatregel die het kabinet wil invoeren?

Voor elke regel geldt dat de WO-studenten er het meest mee bekend zijn. HBO-studenten eindigen steeds op de tweede plaats en scholieren zijn nog het minst goed op de hoogte. De optie dat aankomende studenten een studiekeuzegesprek kunnen aanvragen bij de instelling van hun vervolgopleiding is onder havisten beter bekend dan onder vwo'ers.

4. Informatiebronnen

In dit hoofdstuk bespreken we via welke informatiekanalen studenten zijn geïnformeerd, waar scholieren en studenten zelf informatie hebben gezocht en via welke bronnen zij informatie willen ontvangen.

4.1 Informatiebronnen

Aan de studenten en scholieren die iets hebben gehoord over de nieuwe plannen is gevraagd via welke bron zij die informatie hebben verkregen.

Figuur 4.1 Hoe heb je gehoord over de maatregelen die het kabinet komend collegejaar voor studenten wil invoeren? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

	Scholier		Student	
	HAVO	VWO	HBO	WO
in de media	46%	73%	71%	81%
van anderen (niet ouders)	35%	55%	40%	49%
via mijn school/ hogeschool/ universiteit	36%	51%	13%	12%
internet (niet DUO, hogeschool of universiteit)	21%	30%	25%	35%
mijn ouders	25%	32%	14%	10%
brief DUO	3%	1%	31%	29%
website van mijn instelling/ waar ik wil gaan studeren	15%	8%	8%	30%
website DUO	8%	4%	14%	15%
anders	3%	3%	3%	5%
weet niet	10%	1%	3%	1%

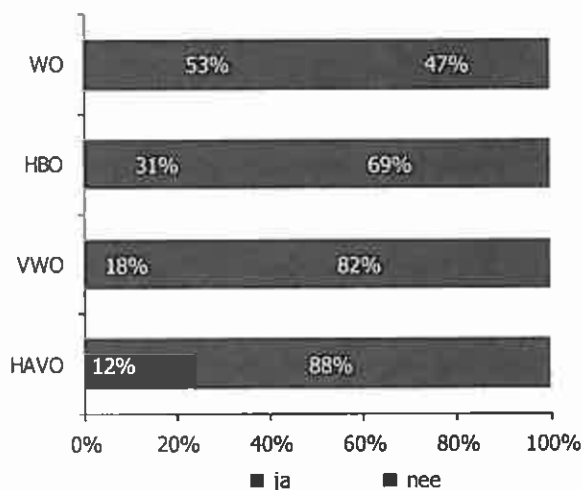
De belangrijkste informatiebron: de media. Daarna volgen personen uit de sociale omgeving van de scholieren en studenten. Voor scholieren is hun huidige school ook een belangrijke informatiebron.

Bijna een derde van de studenten geeft aan geïnformeerd te zijn via een brief van DUO. De andere websites die worden geraadpleegd zijn met name nu.nl en andere nieuwssites (bijvoorbeeld van kranten).

Geraadpleegde informatiebronnen

Een substantieel deel van de studenten (HBO: bijna een derde, WO: ruim de helft) en een klein deel van de scholieren is zelf op zoek gegaan naar informatie over de nieuwe regels.

Figuur 4.2 Ben je zelf op zoek gegaan naar informatie over deze (of één van deze) maatregelen?

De studenten die zelf informatie hebben gezocht, deden dat met name via google, de website van DUO, de website van hun onderwijsinstelling of andere websites. Het internet is daarmee tot nu toe de allerbelangrijkste informatiebron geweest voor studenten, als ze zelf naar informatie zochten.

Figuur 4.3 Waar heb je gezocht naar informatie? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk

	Scholier		Student	
	HAVO	VWO	HBO	WO
via google	56%	68%	56%	60%
website DUO	0%	32%	50%	55%
website van hogeschool/ universiteit	11%	41%	26%	40%
internet (andere sites)	22%	14%	29%	24%
website rijksoverheid/ postbus 51	11%	32%	18%	12%
studiekeuze123	33%	32%	4%	1%
op mijn (hoge)school/universiteit gevraagd	0%	23%	14%	14%
studieslink	0%	23%	15%	6%
mijn ouders gevraagd	0%	14%	6%	2%
anders	0%	14%	6%	6%

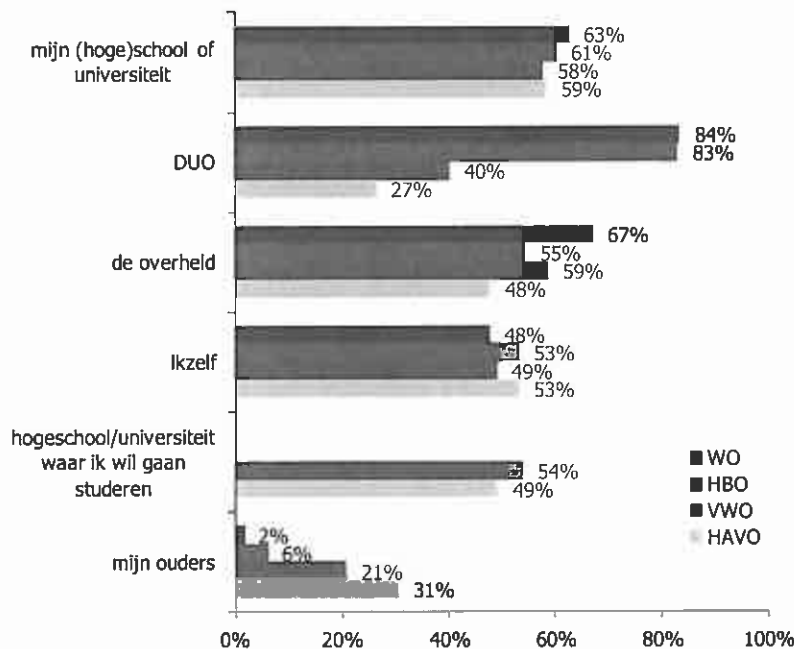
Voor scholieren is de website studiekeuze123 een belangrijke informatiebron, voor studenten de website van DUO.

Studenten en scholieren vinden met name informatie via de media (zie figuur 4.1) en zoeken informatie via google en de website van DUO (zie figuur 4.3).

4.2 Gewenste informatiebronnen

In figuur 4.4 wordt weergegeven wie de scholieren en studenten verantwoordelijk houden voor de informatievoorziening over wat de plannen voor hun betekenen. Als hoofdverantwoordelijke noemen scholieren hun school, de instelling waar ze willen gaan studeren en de overheid. Studenten wijzen naar DUO, hun hogeschool of universiteit en de overheid. Ongeveer de helft van de scholieren en studenten vindt dat ze er zelf ook voor moeten zorgen dat ze weten wat de plannen betekenen.

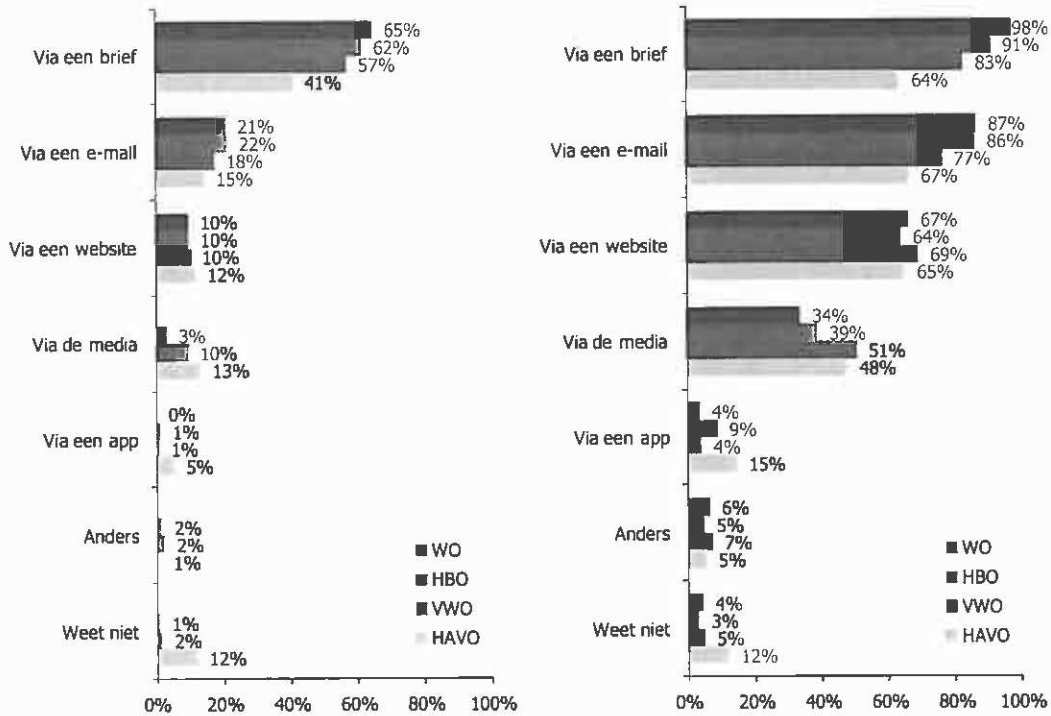
Figuur 4.4 Wie moet ervoor zorgen dat je straks weet wat de plannen voor jou betekenen? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

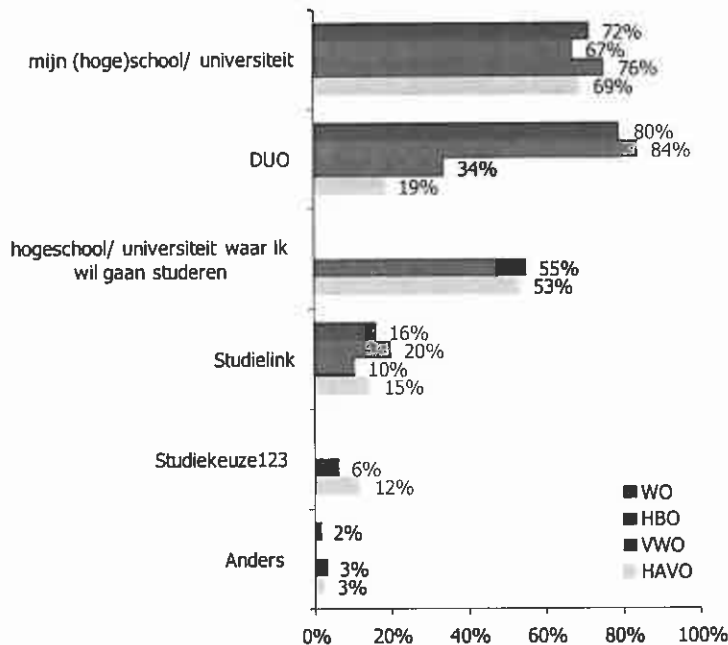
Er is gevraagd hoe de scholieren en studenten het liefst geïnformeerd worden. Hoewel zij zich met name via internet informeren, hebben zij primair een voorkeur voor informatieverstrekking via een brief (zie figuur 4.5). Op de tweede plaats staat een e-mail en op de derde plaats een website.

Sommige scholieren of studenten hebben een andere vorm van informatieverstrekking ingevuld, bijvoorbeeld telefonisch of in een persoonlijk gesprek.

Figuur 4.5 Hoe zou je (daarna) het liefst geïnformeerd willen worden?
1^e voorkeur **2^e voorkeur**

Figuur 4.6 Door wie word je het liefst geïnformeerd? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

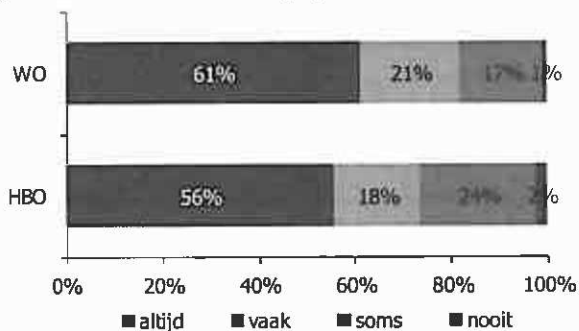

Voor studenten is DUO de belangrijkste instantie waardoor zij bij voorkeur geïnformeerd worden. Ondanks dat maar weinig scholieren al met DUO in aanraking zijn gekomen, noemt toch bijna 1 op de 5 (19%) van de HAVO scholieren en een derde (34%) van de VWO scholieren DUO als de instantie door wie zij bij voorkeur worden geïnformeerd. Zowel scholieren als studenten kijken ook naar de huidige en toekomstige onderwijsinstelling voor informatie.

4.3 Gebruik middelen DUO

Daarnaast is de studenten gevraagd hoe vaak zij op de website van DUO kijken, hoe vaak zij controleren hoe hoog hun studieschuld is en hoe trouw zij de post van DUO lezen. Studenten kijken gemiddeld eens per half jaar op de website van DUO en zij kijken eens per jaar naar de hoogte van hun studieschuld.

Figuur 4.7 Hoe vaak lees je post van DUO?

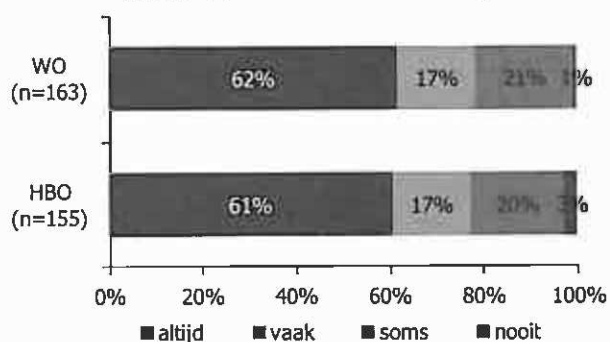

Niet alle studenten lezen alle post van DUO. Een kwart van de HBO studenten en 18 procent van de universitaire studenten leest de post die zij van DUO ontvangen soms of nooit.

Ook van de studenten die aangeven dat zij bij voorkeur over de nieuwe regels geïnformeerd worden via een brief, leest niet iedereen alle post van DUO.

Figuur 4.8 Hoe vaak lees je post van DUO?

Beantwoord door studenten die primair een brief van DUO willen ontvangen

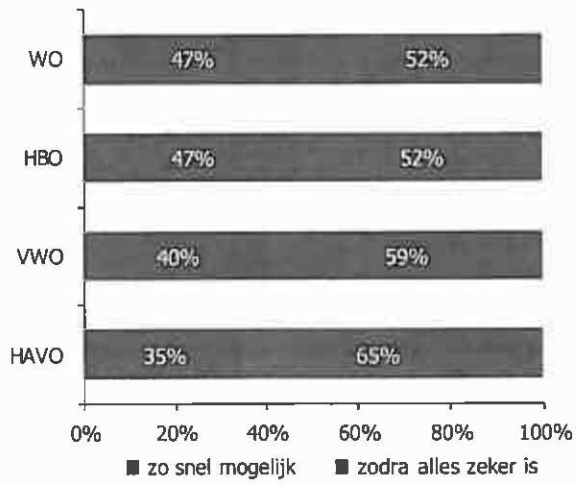

Sommige studenten die de post van DUO altijd lezen hebben primair een voorkeur voor informatieverstrekking via een e-mail (HBO: 16%, WO: 21%) of website (HBO: 11%, WO: 10%).

4.4 Voorkeursmoment voor informatieverstrekking

We hebben de scholieren en studenten de keuze gegeven of zij bij voorkeur zo snel mogelijk worden geïnformeerd, of liever op het moment dat de regelgeving volledig is uitgewerkt en definitief is vastgesteld. Er lijkt een lichte voorkeur voor informatievoorziening op het moment dat zeker is welke maatregelen doorgaan. Een paar respondenten zeggen dat zij bij voorkeur op beide momenten worden geïnformeerd: "zo snel mogelijk ÉN als het zeker is welke maatregelen doorgaan".

Figuur 4.7 Op welke termijn wil je geïnformeerd worden?

BIJLAGE 1

Onderzoeksverantwoording

BIJLAGE 1 ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Inleiding

In opdracht van het Ministerie van OCW heeft Intomart GfK in december 2011 een onderzoek uitgevoerd onder studenten en aankomende studenten naar de bekendheid van de nieuwe regels rondom het hoger onderwijs.

Uitvoering van het onderzoek

De doelgroep van het onderzoek wordt gevormd door leerlingen van de eindexamenklassen HAVO en VWO en studenten HBO en WO.

De vragenpunten werden door het Ministerie geoperationaliseerd en in nauw overleg met Intomart GfK definitief afgestemd. Door Intomart GfK zijn de vragen omgezet naar een online vragenlijst (CAWI). De online vragenlijst is uitvoerig getest door Intomart GfK. Na de uitgebreide test van de online vragenlijst is het veldwerk gestart.

De respondent krijgt bij online veldwerk via e-mail een uitnodiging voor het onderzoek. In de e-mail is een link opgenomen naar de vragenlijst. Door op de link te klikken opent het onderzoek automatisch en kan de respondent zelf via de computer de vragenlijst invullen.

Het veldwerk duurde een week en vond plaats van 28 november tot en met 5 december. De gemiddelde invulduur van de online enquête van het hoofdonderzoek bedroeg circa 7 minuten. Aan het hoofdonderzoek hebben 701 (aankomende) studenten meegedaan.

Steekproef en respons

Als steekproefbron is het Intomart GfK online panel gebruikt, dat de gegevens bevat van circa 100.000 Nederlanders. Er hebben in totaal 701 respondenten meegedaan aan het onderzoek. Naar de verschillende doelgroepen is de respons als volgt:

- Eindexamenleerlingen HAVO: n=75;
- Eindexamenleerlingen VWO: n=124;
- Studenten HBO: n=251;
- Studenten WO: n=251.

De netto respons is niet gewogen.

Rapportage

In de rapportage is gestreefd naar een optimale afstemming tussen volledigheid en beknoptheid. Hiertoe zijn zoveel mogelijk elementen uit de vragenlijst opgenomen en is gestreefd naar een optimaal gebruik van tabellen en grafieken voor de weergave van de gegevens. In de begeleidende tekst bij de tabellen en grafieken zijn de totalen beschreven en omwille van de overzichtelijkheid alleen de statistisch significante verschillen² tussen de onderscheiden doelgroepen weergegeven. In de bijlage is een exemplaar van de gehanteerde vragenlijst opgenomen.

Het totale aantal respondenten in dit onderzoek bedraagt 701; dit aantal zal in verreweg de meeste gevallen voldoende zijn om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Toch kan het voorkomen dat een relatief groot lijkend verschil niet statistisch significant is; reden daarvoor is dat soms een te gering aantal personen de vraag heeft beantwoord (bijvoorbeeld door een selectie in de vragenlijst) om nog een betrouwbare uitspraak te kunnen doen. Het omgekeerde kan ook voorkomen; een ruime responsbasis kan ervoor zorgen dat een relatief gering verschil toch statistisch significant is.

Om een indicatie te geven volgt hieronder een tabel met de betrouwbaarheidsintervallen voor een aantal uitkomsten (percentages) bij verschillende steekproefomvang.

Figuur B1.1: Betrouwbaarheidsintervallen (95% zekerheid)

	n=75	n=125	n=250	n=700
50%	11,3	8,8	6,2	3,7
70%	10,4	8,0	5,7	3,4
90%	6,8	5,3	3,7	2,2

Als we een steekproefuitkomst van 70% vinden, dan kunnen we met een steekproefomvang van 250 respondenten met 95% zekerheid zeggen dat het werkelijke percentage in de populatie tussen 64,3% en 75,7% zal liggen (70 +/- 5,7).

Tenslotte

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van Intomart GfK dat is gecertificeerd volgens de normen van NEN-EN-ISO 9001, ISO 20252 en ISO 26362. Intomart GfK onderschrijft de gedragsregels van E.S.O.M.A.R. (European Society for Opinion and Market Research) en is lid van de brancheorganisatie MOA (zie <http://www.moaweb.nl>).

Het is toegestaan de uitkomsten van onderzoek extern te publiceren. Wel dient in dat geval bij de onderzoeksresultaten als bron "Intomart GfK <opleveringsmaand en jaar onderzoek>" te worden vermeld.

Exclusiviteit van verzamelde gegevens is gebaseerd op de Gedragscode van de MOA, art. 9 (zie <http://www.moaweb.nl>).

² Daarbij wordt een betrouwbaarheid van alfa = 95% gehanteerd.